

JORGE AMADO
TARÇIN
KOKULU KIZ

♥
CAN

ROMAN

TÜRKÇESİ
AYDA DÜZ

Jorge Amado
TARÇIN
KOKULU KIZ

Can Yayınları: 1753
Çağdaş Dünya Edebiyatı: 701

Gabriela, Cravo e Canela, Jorge Amado
© Jorge Amado vârisleri, 1958, 1992
© Can Sanat Yayınları Ltd. Şti., 2006
Bu eserin Türkçe yayın hakları Akcalı Telif Hakları
Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

1. basım: Temmuz 2008

Yayına Hazırlayan: Pınar Savaş

Kapak Tasarımı: Erkal Yavi
Kapak Düzeni: Semih Özcan
Dizgi: Hayriye Kaymaz
Düzelti: Fulya Tükel

Kapak Baskı: Çetin Ofset
İç Baskı ve Cilt: Özal Matbaası

ISBN 978-975-07-0964-7

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33
<http://www.canyayinlari.com>
e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Jorge Amado
TARÇIN
KOKULU KIZ

ROMAN

Türkçesi
AYDA DÜZ

CAN YAYINLARI

JORGE AMADO'NUN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
ÖTEKİ KİTAPLARI

ÖLÜ DENİZ / *roman*

TEREZA BATISTA / *roman*

GEÇENİN ÇOBANLARI / *roman*

MUCİZELER DÜKKÂNI / *roman*

KIZGIN TOPRAK / *roman*

Jorge Amado, 1912'de Brezilya'nın Ferradas bölgesinde. Ilhéus yakınlarında doğdu. Bir kakao plantasyonunda büyüdü, Salvador'da bir Cizvit okulunda okudu. Kakao plantasyonlarını konu alan ilk üç yapıtında, göçmen siyahlar, melezler ve yoksul beyazların yaşadığı sömürü ve sefaleti yansıttı. Halk destanlarının ilkel görkemini taşıyan *Kızgın Toprak* (1942) bu yapıtlarının en iyisiydi. 1930'da gazeteciliğe başlayan Amado, edebiyatın yanı sıra radikal siyasetle de doğrudan ilgilendi. 1935'te tutuklandı ve solcu etkinlikleri yüzünden sık sık ülkeden sürüldü; yapıtlarının çoğu Brezilya ve Portekiz'de yasaklandı. 1946'da Brezilya Komünist Partisi milletvekili olarak Kurucu Meclis'e seçildi. Romanlarında çoğunlukla Bahia kent yaşamını, özellikle de çeşitli etnik gruplardan oluşan yoksul sınıfları betimledi. *Tarçın Kokulu Kız* (1958) ve *Dona Flor ve İki Kocası* (1966) adlı yapıtlarındaki yergi, Amado'nun siyasal tutumunu ortaya koyar. Sonraki yapıtları arasında *Mucizeler Dükkânı*, *Sonsuz Topraklar*, *Gecenin Çobanları*, *Ölü Deniz* ve *Tereza Batista* sayılabilir. Amado, 2001'de Brezilya'nın Salvador kentinde öldü.

*Zélia için, kıskançlığı,
Şarkıları, acıları,
Gabriela'nın ay ışığı
Ve aşkımın haçı Alberto Cavalcanti için.
Gabriela'nın imgesi,
Dans eden, gülen, düşlere dalan,
Üstat Antônio Bulhões'e
Tüm saygılarıyla,
Gabriela miras bırakmak istedi
Karanfil kokusunu.
Öldüğünde, Werneck de Castro'ya
Yakışıklı oğlandır diye,
Miras bıraktı iç çekmelerini.
Ah!
Her üçüne birden
Ulaşsın yazarın sevgileri.*

(“Gabriela'nın Vasiyetnamesi”nden)

*Karanfil kokusuyla
Ve tarçın rengi teniyle
Ben geldim uzaklardan
Görmeye Gabriela'yı.*

(Kakao bölgesinde söylenen bir şarkı)

ÖNSÖZ

Bu sevda öyküsü (Dona Arminda'nın ağızından söylersek, garip bir rastlantıyla) fazendeiro¹ Jesuíno Mendonça'nın, yerel seçkinler topluluğunun ünlü kişisi olan, söyle etine butuna dolgun, kilise bayramlarını hiç kaçırmayan, esmer eşi Dona Sinhazinha Guedes Mendonça'yla, birkaç aydır Ilhéus'a yerleşmiş bulunan, şiir tutkunu, yakışıklı, genç diş hekimi Dr. Osmundo Pimentel'i tabancayla kalbura çevirdiği güneşli ilkbahar gününde başladı. Ve yine o sabah, bu acıklı öykü kenti allak bullak etmezden önce, Filomena Ana kırk yıllık gözdağını sonunda yürürlüğe koymuştu: Arap Nasib'in mutfağını bırakmış, sabah sekiz treniyle oğlunun varlık içinde yüzdüğü Agua Preta'ya yollanmıştı.

Ilhéus'un aydınlararası yaşamının merkezi olan Örnek Kırtasiye'nin sahibi, engin bilgili João Fulgêncio'nun da sonradan belirteceği gibi, bu iş için çok yanlış bir gün seçilmişti. Böylesine güzel bir gün! Uzun yağmur mevsiminden sonra yaşanan ilk güneşli gün, hani şu insanın tenini okşayan eli andıracak kadar yumuşak bir güneşin görüldüğü gün! Ortalığı kana bulamanın hiç yakışık almadığı bir gün! Ancak Albay Jesuíno Mendonça onurlu ve kararlı bir adam olduğundan, bu tür estetik değerlendirmelere de hiç önem vermediğinden, takılan

¹ Yabancı sözcükler, yemek adları ve ayrıca Kandomble dinine ilişkin sözcük dağarcığı ve açıklamalar için bkz. kitabın sonundaki açıklamalar. (Y.N.)

boynuzların zaten epeyce ağırttığı kafasından böyle bir kaygı geçiremezdi. Saatler öğleden sonra ikiyi daha yeni çaldığı sırada ansızın ortaya çıkmış, şu kadarcık titremeyen eliyle her birine iki kurşun sıkarak güzel Sinhazinha'y-la gönlünü çelen Osmundo'yu tahtalı köye gönderivermişti. Kent bütün öbür meseleleri bir yana bırakıverdi: Sabah, hemen küçük kanalın girişinde, "Kıyı Koruma" gemisinin dibe oturuşu, Ilhéus'la Itabuna'yı birbirine bağlayan ilk otobüs seferinin başlatılması, Gelişim Kulübü'ndeki son büyük şenlik, giderek küçük kanalın tarak dubasıyla temizlenmesi konusunda Mundinho Falcão'nun giriştiği amansız kalem tartışması bile unutulup gitti. Nasib'in, ansızın aşçısından yoksun kalışının yol açtığı küçük dramınıysa yalnız birkaç yalan dostu öğrenebildi ve doğrusunu isterseniz pek de kulak asmadılar. Herkesin dikkati, gerek söz konusu üç kişinin toplumun üst katlarında yer alışlarından ötürü, gerekse olayın bir bölümü açık saçık ve haz verici ayrıntılar açısından epeyce zengin olduğundan, fazendeiro'nun eşiyle dışçının öyküsünün, o iç gıcıklayıcı trajedinin üzerinde toplanmıştı. Çünkü kent, pek övündüğü, göklere çıkarılan gelişmelerine karşın (yetenekli avukat Dr. Ezequiel Prado, Ilhéus Günlüğü'ne, "Ilhéus karşı konmaz bir hızla uygarlaşıyor" diye yazmıştı), sevda, kıskançlık ve kan kokan şiddet öykülerini çekirtmeye bayılırdı. Toprakların ele geçirilmesi için atılan kurşunların yankıları zamanla siliniyordu elbet, ama Ilhéuslular o yiğitlik yıllarından gelen kan dökme zevkini saklamışlardı kanlarında. Ve daha birtakım alışkanlıklar: her fırsatta yiğitliklerini gösterme, gece gündüz tabanca taşıma, içki içip kumar oynama. Bir de davranışlarını yönlendiren kimi yasalar. Bunlar arasından en az tartışma konusu olan o gün de gündemdeydi: Aldatılmış bir kocanın leke sürülen onuru ancak kanla arınabilirdi. Bu yasa insanlığın en karanlık çağlarından kalmaydı, hiçbir toplumsal belgede kayıtlı değildi, yalnızca, bir zamanlar ağaçları devirip yerine kakao fidanlarını ekmiş olanların, o eski efendilerin bıraktıkları geleneklerde barınıyordu.

Kakao bahçelerinin kan ve cesetlerle gübrelenmiş topraklarından en yüksek verimin alındığı, servetlerin bilmem kaç katına çıktığı, İlerleme'nin artık iyiden iyiye yerleştiği, kentin dış görünüşünün elle tutulur biçimde değiştiği 1925 yılının Kutsal Günleri'nde böyleydi işte Ilhéus.

Kan düşkünlüğü o keredeydi ki, Filomena'nın gidişiyle epey bozulan Arap Nasib bile kendi derdini unutmuş, bütün dikkatini bu cinayete çevirmişti. Kentin dış görünüşü değişiyordu. Yeni yollar açılıyor, dışardan otomobil satın alınıyor, gazeteler basılıyor, kulüpler kuruluyordu. Ilhéus başka bir kılığa bürünüyordu. Ancak, insanların töre ve alışkanlıklarının evrimi daha yavaş ilerliyordu. Zaten, bütün toplumlarda böyledir bu.

BİRİNCİ BÖLÜM

Suriye'den gelme iyi bir Brezilya vatandaşının, 1925 yılında, Ilhéus kentinde başından geçen tatlı ve acı serüvenler. Kakao plantasyonlarının hızla yayıldığı ve kentte aşkların, cinayetlerin, Noel şenliklerinin, her zevke seslenen çeşitli öykülerin söylendiği; kibirli ve acımasız soyluların uzak ve anlı şanlı geçmişlerinin, zengin fazendeiro'ların ve ünlü jagunço'ların yakın geçmişlerin hikâye edildiği; yalnızlık, hüznün, arzu, öç, kin öykülerinin anlatıldığı; yağmur, güneş, ay ışığı, katı yasalar, siyasal dalavereler, kentliyi heyecana veren liman girişi sorunu, hokkabazlar, dansözler, mucizeler ve diğer harikalarıyla gelişmenin egemen olduğu 1925 yılı.

ya da

ARAP KÖKENLİ BİR BREZİLYALI

BİRİNCİ BAŞLIK

OFENÍSIA'NIN İÇ ÇÖKÜNTÜSÜ

(Ofenísia seyrek çıkıyor karşımıza;
bununla beraber, önemli bir kişidir.)

Bu eşi görülmemiş gelişme yılında...

(Bir Ilhéus gazetesinden, 1925)

OFENÍSIA'NIN RONDOSU

*Dinleyin beni ey kardeşim,
Ey Luiz Ant3nio, kardeşim:*

*Verandada, Ofenisia
Hamağında sallanıyor.
Sıcaktan, bir yelpaze
Denizin tatlı meltemi.*

Gözde kölesi

Saçlarını okşuyor.

Gözlerini yumacaktı

Zorba Efendisi göründü gözüne:

Kara sakalı mürekkep gibi.

Oh! Bu nasıl göz kamaşması!

Teodoro'nun dizeleri,

Ofenisia ile kafiyeli,

Rio'dan gelen entari,

Korse ve kolye,

Siyah ipekten mantilla,

Bana verdiğin maymun,

Neye yarar bütün bunlar,

Ey Luiz Ant3nio, kardeşim,

Kara gözleri kordan,

(-Tam imparator gözleri!)

Ateşini yaktı gözlerimi.

Sakalı düşsel bir kumaş gibi.

(-Tam bir imparator sakalı!)

Bedenimi sarmak için.

Evlenmek istediğim erkek o.

(-Kral mı? Çıkarmın aklınızdan

onu!)

Onun yanında yatmak isterim,

Düşsel sakalına yüzümü gömüp.

(-Bacım, namusumuzu beş paralık

ediyorsun!)

Ey Luiz Ant3nio, ey kardeşim,

Neden beni öldürmüyorsun?

Ne kont isterim ne baron,

Ne şeker değirmeni

Ne Teodoro'nun dizelerini

İstemem ne gülü ne karanfili

Ne de elmastan küpeleri.

İstedğim tek şey kara sakalıdır

İmparatorun!

Ey Luiz Ant3nio, kardeşim

Ünlü Avila soyundan,

Dinleyin beni, kardeşim:

Sevgilisi olamazsam

Majesteleri İmparatorun,

Bu hamakta öleceğim

Gönül ağrısından.

KÜÇÜK BİR MUCİZE EŞLİĞİNDE YAĞMUR VE GÜNEŞ

Melez Gabriela'yla Arap Nasib'in tertemiz sevgilerinin çiçeklendiği 1925 yılında, yağmur mevsimi olağan ve gerekli zamanın öylesine ötesine taşmıştı ki, ürkmüş kuş sürülerine *fazendeiro*'lar sokaklarda karşılaşıyor, gözlelerinde ve seslerinde korkuyla, birbirlerine sesleniyorlardı.

“Dinmeyecek mi şu?” diye soruyorlardı.

Bunu derken yağmuru düşünüyorlardı. Dünya kuruldu kurulalı, gece gündüz, hemen hemen hiç ara vermeden, gökten bu kadar suyun boşaldığını görmemişlerdi.

“Bir hafta daha sürerse, her şey yitip gidecek.”

“Evet, bütün ekin...”

“Ah, Ulu Tanrım!”

Bunu derken, daha önceki yılların ürününü kat kat aşması, sıra dışı olması beklenen kakaodan söz ediyorlardı. Bu ürünün dünya piyasalarındaki değeri durmadan arttığı için, böyle bir verim çok daha büyük bir servet, zenginlik, bolluk içinde yüzme, gırtlağına dek paraya gömülme demektir. O zaman albayların çocukları büyük kentlerdeki en pahalı özel okullara okumaya gidebilirlerdi. Aileler yeni açılan yolların kıyısında allı pullu yeni konutlar edinebilir, oturma odalarını süslemek üzere Rio de Janeiro'dan süslü püslü ev eşyası, kuyruklu piyanolar getirtebilirlerdi. Göz alıcı dükkânların sayısı artar, ticaret alabildiğine gelişir, gece kulüplerinde içki su gibi akar, gemilerden kadınlar boşalır, kumar bütün barlarla otellerde egemenlik kurardı. Sözün kısası, durmadan sözü edi-

len uygarlık, ilerleme gelip kente yerleşirdi.

Üstüne üstlük, şimdi artık fazla gelen, ürünü silip süpürmek üzere olan, tufanı andıran bu yağmurlar nasıl da beklenmiş, nasıl da acı acı yakartmıştı insanları! Daha birkaç ay önce, albaylar gözlerini tek bir bulut ya da küçük bir yağmur belirtisi aramak üzere nemli göğe çevirmişlerdi. Gittikçe serpilerek kakao yetiştirme alanları Bahia Eyaleti'nin bütün güneyini kaplıyordu. Bütün ağaçlar, yeni filizlenen meyvelerin gelişmesi ve çiçeklerin yerini alması için vazgeçilmez olan o yağmurları bekliyordu. O yıl, Aziz Georgios töreni kentin efendisine yöneltilen kaygılı, toplu bir yakarıya dönüşmüştü.

Azizin yaldızlı bezeklerle süslü görkemli yontusu kentin en ileri gelen insanların, en varlıklı *fazendeiro*'ların soylu omuzlarında taşınmıştı; hepsinin sırtında hayır derneğinin kızıl pelerinleri vardı, eh, bu da azımsanacak şey değildi doğrusu, çünkü kakao albayları kendilerini Tanrı'ya adayışlarıyla tanınmazlardı pek: Kiliseye adım atmazlardı. Pazar ayiniyle günah çıkarmaya yan çizer, böyle zayıflıkları ailenin kadın takımına bırakırlardı.

“Kilise işleri kadınlarındır.”

Bayramlarda, yeni kilise binaları ya da türlü etkinlikler için başrahiple papazların para isteklerini karşılamakla yetinirlerdi: Vitória Tepesi'nde rahibeler için yaptırılan okul, rahibin konutu, din okulları, dokuz günlük tapınma, Meryem ayı, kermesler, Aziz Antonius ve Aziz Yuhanna bayramları bunlar arasındaydı.

O yıl, barlarda oturup içkilerini mideye indirecek yerde, ellerinde birer mum, göndereceği değerli yağmurlar karşılığında Aziz Georgios'a dünyaları vaat ederek, bin kez üst üste tövbeler ederek, hep birlikte tören alayına katılmışlardı. Kalabalık, kiliseden çıkartılan kutsal emanetlerin peşine takılmış, mırıl mırıl dualar eden din adamlarına eşlik ederek sokakları arşınıyordu. Süslü giysilere bürünmüş, ellerini ermişe yakarmak üzere birleştirmiş, yüzünde pişmanlığın damgasıyla Peder Basilio yakarmaları yüksek sesle dile getiriyordu. Herkesin saygı duyup

alkışladığı yüce erdemlerinden ötürü bu önemli görev ona verilmişti, ama bu kutsal adam, ayrıca hatırı sayılır toprakların ve kakao tarlalarının sahibi olarak, Tanrı'nın duruma el koymasıyla doğrudan ilgiliydi. Ve işte bundan ötürü canla başla yakarıyordu.

Kent içindeki dolanışına eşlik etmek üzere bir gün önce Aziz Sebastian Kilisesi'nden getirilip kutsal işverenin taşındığı tahtirevanın yanına dikilmiş bulunan Maria Magdalena'nın yontusunun çevresinde, rahibin coşkusu-na kendilerini kaptırmış durumdaki, bir alay evde kalmış kız yürüyordu. Şimdi canla başla dualar eden rahip, aslında işini bir çırpıda, yalapaşap gören, kızkurularının kendisine anlatacaklarına pek aldırmayan, örneğin Peder Cecilio'ya hiç benzemeyen bir adamdı.

Rahibin güçlü ve inançlı sesi ateşli bir yakarışı dile getirirken, kızkurularıyla albayların, eşlerinin, kızlarının, oğullarının, tüccarların, bu şenlik için kakao bahçelerinden gelmiş tarım işçilerinin, liman işçilerinin, denizcilerin, yosmaların, ticaret görevlilerinin, uğraştan oyuncuların, her türden dolandırıcının, din okulu öğrencileriyle Meryem Ana rahibe adaylarının ortak korusu da ortalığı çınlatıyordu. Tanrı'ya yöneltilen yakarı, yeni uç vermiş kakao filizlerini yakıp kavurabilecek kızgın ışınlarını yeryüzüne fırlatan amansız güneşin, öldürücü ateş topunun bulunduğu dupduru, bulutsuz göğe doğru yükseliyordu.

Toplumun seçkin kesiminden kimi hanımlar, Gelişim Kulübü'nde düzenlenen son baloda alınmış ortaklaşa bir karar uyarınca, tören alayını çıplak ayakla izliyor, yağmur karşılığında yüce azize iki dirhem bir çekirdekliklerini sunuyorlardı. Herkes kendine göre bir vaatte bulunuyor, azizin işe el atması için kendince baskı yapıyordu; kimse- nin yardımın gecikmesini hoş görmeye niyeti yoktu. Koruduğu kullarının ne durumda olduklarını çok iyi görüyordu. Kulları ondan çok ivedi bir mucize bekliyorlardı.

Aziz Georgios bütün bu yakarmalara, albayların ansızın ortaya çıkan, yürek paralayan dindarlıklarına, mahalle kilisesine adadıkları paralara, süslü püslü hanımların kal-

dırım taşlarının kan revan içinde bıraktığı çıplak ayaklarına kayıtsız kalmamıştı. Ayrıca, her şeyden çok, Peder Basílio'nun ulu kaygısı kendisini duygulandırmıştı besbelli. Yeni uç vermiş kakao filizlerinin yazgısı kutsal pederde öyle büyük korkular yaratıyordu ki, koronun biraz yatışması için ortalığı cınlatarak dile getirdiği yakarmalara ara verdiğinde, alçak sesle, tam bir ay Otália'nın, dedikodu arkadaşı ve kâhyasının tatlı lütuflarından elini eteğini çekeceği konusunda azize yeminler ediyordu. Bu kadın aynı zamanda tam beş kez vaftiz anası olarak karşısına gelmişti, çünkü tam beş kez, ketenlere ve oymalara sarılmış olarak, rahibin kakao fidanları kadar sağlam ve umut verici beş piçini kucağına almıştı. Peder Basílio, üçü kız ikisi oğlan beş yumurcağı yasal olarak benimseyemeyeceği için, vaftiz babalıklarıyla yetinmişti. Hıristiyan iyilikseverliği uyarınca, hem güzel, hem onurlu bir ad olan soyadını, Cerqueira'yı kullanmalarına böylece izin vermişti.

Aziz Georgios nasıl kayıtsız kalabilirdi böyle yürek paralayıcı bir durum karşısında? Şimdi kendini kakaoya adanmış bulunan bu bölgenin yazgısını, anımsanamayacak kadar gerilere uzanan amirallik günlerinden beri iyi kötü elinde tutuyordu. Portekiz kralının, dostluk belirtisi olarak, ormancılıkla yaşayan yerlileri ve Brezilya'ya özgü ağaçlarla kaplı şu bilmem kaç dönümlük toprağı bağışladığı Jorge de Figueiredo Correia, Lizbon saraylarındaki hazları el değmemiş ormanla değiştirmek istememişti. İspanyol kayınbiraderini yerlilerin elinde can vermeye yollamış, sevgili efendisinin kendisine bağışlamak inceliğinde bulunduğu tımarı denizlerdeki ejderhaları alt etmiş bulunan azizin koruyucu kanatları altına yerleştirmesini istemişti. Bu uzak ve yabancı ülkeye hiç ayak basmamış, ama onu adaşı Aziz Georgios'un kollamasına teslim ederek, vaftiz adıyla kutsamıştı. Böylece, yaklaşık dört yüzyıldır, yarımay biçimindeki anakarada dörtnala giden atının tepesine kurulan Aziz Georgios, Ilhéus'un inişli çıkışlı yazgısına yön veriyordu. Yerlilerin ilk sömürgecileri

kılıçla doğrayışına, ardından da kendilerini kılıçtan geçirip köleleşmelerine tanık olmuştu. Şeker değirmenlerinin kuruluşunu, kahve fidanlarının dikilişini görmüştü, birinciler aşağılık, ikincilerse sıradandı. Şu toprağın, yüzyıllarca, daha iyi bir gelecek ummadan, bitkisel yaşam sürdürdüğünü görmüştü. Derken, ilk kakao fidanlarının dikilişine tanıklık etmiş, *juparás* maymunlarından ağaçların üremesini sağlamalarını istemişti; belki de belirli bir erek gütmeyen, yalnızca onca yıldan sonra usanmış olacağı kırsal görünüm değişsin diye. Kakaoyla birlikte zenginliğini de geleceğin kanatları altına yerleştirmiş bölgede, yeni bir dönemin başladığını aklının köşesinden bile geçirmemişti. Ondan sonra ürkütücü şeyler görmüştü: koyakları, tepeleri, ırmakları, dağları ele geçirebilmek için birbirlerini acımasızca, döneğe boğazlayan; coşkuyla, ardı arkası gelmemecesine kakao fidanları dikmek üzere ormanı tutuşturan insanlar. Birden insanların çoğaldığını, yerden mantar gibi kentlerin, köylerin fışkırdığını görmüştü. İlerleme'nin Ilhéus'a ayak bastığını, yanında bir rahip getirdiğini, kendi kendini yöneten yeni kentlerin oluştuğunu –Itabuna, Itapira–, iyi yürekli rahibeler için bir okul dikildiğini görmüştü. Gemilerden oluk oluk insan boşaldığını görmüştü. Kısacası, öyle çok şey görmüştü ki, artık hiçbir şeyin kendisini şaşırtamayacağını sanıyordu. Oysa, yasa ve yakarma nedir bilmeyen, kaba saba albayların o beklenmedik olduğu kadar da yürekten gelen dindarlığı ve bir de uçkuruna egemen olamayan ateşli Peder Basílio Cerqueira'nın akıldışı sözü karşısında bal gibi şaşırmıştı; ulu din adamı öylesine elini belini dilini tutamayan, ateşli bir insandı ki, aziz, onun verdiği bu sözün sonuna dek tutabileceğinden pek emin değildi doğrusu.

Tören alayı Aziz Sebastian Meydanı'na çıkıp küçük beyaz kilisenin önünde durduğu; ilençli penceresinden bakan Glória gülümseyerek haç çıkardığı; Arap Nasib olup biteni daha iyi değerlendirebilmek üzere ıssız bardan çıktığı zaman, unutulmaz mucize gerçekleşti. Besbelli dinsel törenin tadını kaçırmamak için, gökyüzü kapkara bulut-

larla kaplanmadı, hemen yağmur yağmaya başlamadı elbet. Ancak, güneşin göz kamaştırıcı parlaklığına karşın açıkça görülen solgun bir gündüz ayı belirdi gökyüzünde. Onu ilk gören küçük zenci Tuısca oldu. Hemen onu kızkurlarının kapkara kümesinde yer alan hanımlarına, Dos Reis kardeşlere gösterdi. Alabildiğine uygulanan kızkurlardan bu mucizeyi selamlayan bir bağırta koştular, önce bütün kalabalığa, ardından bütün kente yayıldı. Tam iki gün başka bir şey konuşulmadı. Aziz Georgios yakarmaları dinlemeye gelmişti, demek yağmurun da eli kulağında idi.

Nitekim, dinsel törenden birkaç gün sonra, gökte yağmur yüklü bulutlar birikti ve gece bastırırken yağmur başladı. Yalnız, bunca yakarma ve sözden, iki dirhem bir çekirdek hanımların çıplak ayaklarından ve Peder Basílio'nun insanın ağzını bir karış açık bıraktıran uçkuruna düğüm atma yemininden ister istemez etkilenen Aziz Georgios mucizeyi biraz ileri götürmüştü. Şimdi de yağmur dinmek bilmiyordu. Kış mevsimi olağan zamanını iki hafta geçirmişti bile.

Yağmurun etkisiyle, bir ara az kalsın güneşin kavuruvereceği ufaklık kakao filizleri kocaman olmuştu. Böylesi şimdiye dek görülmemişti. Ama meyvelerin olgunlaşabilmesi için şimdi yeniden güneş gerekliydi. Şu ardı arkası kesilmeyen yağışlar meyveleri devşirilmelerinden önce çürütebilirdi. Albaylar, gözlerinde aynı korku, bakışlarını dikmiş kurşun rengi gökyüzüne ve yağın yağmura bakıyor, inatla gizlenen güneşi yakalamaya çalışıyorlardı. Aziz Georgios'un, Aziz Sebastian'ın, Azize Maria Magdalena'nın, ayrıca gömütlükteki küçük kilisede Utkunun Kutsal Anası'nın sunaklarına sayısız mum dikiliyordu. Bir haftason gün daha yağmur yağarsa, bütün ürün çürüyüp gidecekti. Herkes kaygılı bir bekleyiş içindeydi.

İşte bu yüzden, her şeyin başladığı o sabah (kakao fidanları, kendisinin de doğruladığı söylentiye göre, içlerinde Sibiryalı parslarının, jaguarların uluduğu ileri sürülen, Tanrı'nın cezası Vauvert yöresinde bulunduğu için böyle adlandırılmış olan), Albay Manuel das Onças (jaguar)

gece sona ermeden, sabah dörde doğru evinden çıktı. Sökmek üzere olan, masallara yaraşır bir tanyeri maviliğinde, güneşin gelişini denize vuran sevinçli bir aydınlıkla duyurduğu, dupduru bir gökyüzü gördü. Albay Manuel das Onças kollarını havaya kaldırdı, şöyle derin bir oh çekti:

“Çok şükür... ürünler kurtuldu!”

Hızlı adımlarla limanın yanı başındaki Balık Pazarı'na yollandı. Her sabah, erkenden, bir sürü yaşlı adam orada, Bahialı kadınların hazırladıkları *mingau* çanaklarının çevresinde toplışırdı. Albay orada kimseyi bulamayacaktı, ilk gelen kendisi olurdu, ama sanki bütün ötekiler haberi, yağmur mevsiminin sona eriş haberini işitmek üzere bekliyorlarmışçasına hızlı yürüyordu. *Fazendeiro*'nun yüzü mutlu bir gülüşle ışıldıyordu.

Onca toplumsal ve siyasal olayın yaşanacağı, Ilhéus'ta bir sürü şeyin değişeceği o yıl, durmadan yükselen fiyatlardan ötürü alabildiğine değerlenecek, şimdiki kadarki en parlak ürün kurtulmuştu. Pek çokları bu yılı o bölgenin tarihini değiştiren yıl sayar. Kimileri için bu küçük su yolunun açıldığı yıldır. Kimileri içinse kakao tüccarı Mundinho Falcão'yla, ak saçlı yerel Başkan Albay Ramiro Bastos arasındaki siyasal kavgaya yılıydı. Kimileriyse o yılı, Albay Jesuíno Mendonça'nın, yer yerinden oynamasına neden olan mahkemesinin yaşandığı yıl olarak anımsıyorlardı hâlâ. Kimilerine göreyse, ilk dolaysız dışsattımı simgeleyen, ilk İsveç yük gemisinin limana geliş en çarpıcı olaydı. Ancak hiç kimse, kakaonun en verimli olduğu o 1925-1926 yılından, Arap Nasib'le Gabriela'nın büyük sevdalarının yaşandığı yıl diye söz etmez. Giderek bu sevdanın beklenmedik olaylarına değinildiğinde, karşı konmaz bir ilerlemeyle, uygarlığın getirdiği yeniliklerin Ilhéus'un dış görünüşünü değiştirdiği o dönemde, kentnin yaşamında baş köşeyi işte bu çılğın sevi öyküsünün tuttuğunun ayırımına varmaz.

JORGE AMADO

TARÇIN KOKULU KIZ

ROMAN

Yıl 1925. Brezilya'nın en karmaşık ve en renkli bölgesi Bahia. Uzun yıllar toprak beylerinin boyunduruğunda yaşadıkdan sonra uygarlaşmanın eşliğine gelmiş bir kent. Eski dünyayla yeni dünyanın amansızca çatıştığı Ilhéus kenti. Kentin en önemli barının sahibi Arap Nasib. Kente iş bulmak için gelen, ama herkesin aklını başından alan, bir kır çiçeği kadar güzel ve yabani Gabriela...

Latin Amerika edebiyatının büyük ustası **Jorge Amado**'nun, doğup büyüdüğü Bahia'nın ruhunu romanlaştırdığı **Tarçın Kokulu Kız** için, Jean-Paul Sartre, "Halk romanının en iyi örneği" demişti. Kitapları 55 ülkede 49 dile çevrilen Amado'nun, bu alaycı, sevecen ve insancıl romanda cinselliğe gözüpük yaklaşımı, 1950'lerin Brezilya'sında tepkiyle karşılanmıştı. *Tarçın Kokulu Kız*, 1980'lerde beyazperdeye uyarlanmış, filmin başrollerini Sonia Braga ile Marcello Mastroianni paylaşmışlardı.

KAPAK RESMİ: LASAR SEGALL

ISBN 978-975-07-0964-7

9 789750 709647

<http://www.canyayinlari.com>